

Leg een stevig fundament onder bestaanszekerheid

Utrecht, 19 juli 2024

Geachte minister van Hijum en staatssecretaris Nobel,

Graag begroeten wij u als minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en als staatssecretaris van Participatie en Integratie. Bestaanszekerheid is voor u een belangrijk fundament waar elke Nederlander recht op heeft. Deze zomer werkt u het hoofdlijnenakkoord op het onderdeel bestaanszekerheid, armoede en schulden nader uit. Graag denken wij vanuit de Landelijke Armoedecoalitie¹ met u mee hoe dit zo goed mogelijk kan worden verankerd in het regeerakkoord.

'Ik denk er weleens over om te verhuizen'

Tamara uit Oost Groningen

Onze kinderen hebben elke dag een warme maaltijd. Mijn man en ik slaan die weleens over. Dan eten wij een boterham. We zijn afhankelijk van de twee duurdere supermarkten in ons dorp. De toko's in de stad zijn goedkoper, daar halen we soms groenten die we in de vriezer opslaan. Maar voor de wekelijkse boodschappen is dat geen doen.

Ik denk er wel eens over om te verhuizen

In de wat grotere gemeenten links of rechts van ons dorp zijn meer middelen, denk aan een stadspas waarmee je korting krijgt op bijvoorbeeld sport of een extraatje voor de feestdagen. Het aantal inwoners in je gemeente en het beleid maken je als inwoner afhankelijk. Het zou eigenlijk niet uit mogen maken waar je woont als je in een kwetsbare positie zit. Iedereen heeft dezelfde basisbehoefte: een dak boven je hoofd, eten en meedoen in de maatschappij.

Dansen, muziek of zwemles? Daarvoor moet je kilometers verderop

Een aantal jaar geleden is het zwembad in ons dorp gesloten. Daardoor moet ik met de kinderen 14 kilometer reizen voor de zwemles. Dit is een flinke opgave als je afhankelijk bent van fiets of bus en je kind om 07.45 uur in het water moet liggen. Ik zie veel ouders die de zwemles dan maar overslaan.

1 miljoen mensen

Bijna 1 miljoen mensen in Nederland hebben te maken met bestaansonzekerheid. Zij worstelen elke dag om hun hoofd boven water te houden. Zij kunnen moeilijk rondkomen, voldoende eten op tafel zetten en meedoen. Dit geldt zowel voor mensen in de grote steden als op het platteland. Doordat de participatiewet-uitkering en het minimumloon te laag is om van rond te komen, zijn zij voor hun basisbehoeften afhankelijk van toeslagen en gemeentelijke regelingen. Dat leidt tot onvoorspelbaarheid van inkomen, onzekerheden en ongelijkheid. Het bezorgt mensen veel stress en het heeft een negatief effect op hun gezondheid.

Structurele maatregelen nodig

In het hoofdlijnenakkoord wordt een eerste stap gezet naar meer bestaanszekerheid, door de toeslagen voor kindgebonden budget en huur te verhogen. Prima! Deze maatregelen zijn echter van tijdelijke aard, waardoor de onzekerheid en onvoorspelbaarheid toeneemt. Juist nú is

¹ De Landelijke Armoedecoalitie is een netwerk van landelijke partijen die zich vinden in het gezamenlijke doel om armoede en schulden aan te pakken. Aangesloten zijn: Aedes, ATD Vierde Wereld, Alliantie Vrijwillige Schuldhulpverlening, Armoedecoalitie Utrecht, Burgerkracht De Pijler, FNV, Gemeente Utrecht, Ieder(in), Landelijke Cliëntenraad, Netwerk DAK, Sociaal Werk Nederland, Sociale Alliantie, SOM NL, SUN Nederland, Valente, Warm Rotterdam, Woonbond. De kenniscentra Movisie, Nibud en NVVK ondersteunen de Armoedecoalitie inhoudelijk met kennis over wat werkt bij een effectieve aanpak van armoede en schulden.

het nodig om te werken aan structurele bestaanszekerheid, zodat mensen weer lucht krijgen en mee kunnen doen.

Onze aanbeveling is om in de uitwerking van het regeerakkoord, de volgende elementen centraal te stellen.

- 1 **Minder afhankelijkheid van landelijke toeslagen en lokale regelingen**
door het minimumloon met daaraan gekoppeld de uitkering te verhogen zoals ook de Commissie Sociaal Minimum bepleit. Dat maakt het inkomen voor mensen voorspelbaar en vermindert ongelijkheid tussen gemeenten. Bovendien scheelt het veel uitvoeringskosten.
- 2 **Vereenvoudiging van het toeslagenstelsel en inkomensondersteunende regelingen**, zodat het eenvoudig en overzichtelijk wordt en werken loont.
- 3 **Waarborgen van kinderrechten**, zodat kinderen zelfstandig toegang hebben tot sociale zekerheid als niemand anders in hun levensonderhoud kan voorzien.
- 4 **Betaalbaarheid van wonen, zorg en onderwijs**. Het wonen, onderwijs en zorg worden steeds duurder en daardoor minder bereikbaar voor mensen met een kleine beurs. Dit leidt tot grotere ongelijkheid². We zien dat het kabinet hier oog voor heeft. Maar de maatregelen werken in hun totaliteit nog niet positief uit voor mensen met een laag inkomen. Daarom is het belangrijk om de maatregelen gezamenlijk te bekijken, zodat mensen met een kleine beurs toegang blijven houden tot zorg, onderwijs en wonen.
- 5 **Meedoen en participatie op de arbeidsmarkt**. Wij zien steeds meer mensen aan de kant staan die graag willen deelnemen aan de arbeidsmarkt maar te maken hebben met een kwetsbaarheid (psychisch of fysiek). Voor hen is een aanpassing nodig van de ‘Participatiewet in balans’ om werken lonend te maken.

Regelgeving te ingewikkeld

Ineke (33 jaar) leeft vanwege gezondheidsproblemen al zeven jaar van een bijstandsuitkering. Het lukt haar net om de eindjes aan elkaar te knopen. Ze kan goed budgetteren, kent de regelgeving op haar duimpje en weet precies waar boodschap voordelen te vinden zijn. Toch moet zij opeens huurtoeslag terugbetalen, omdat ze niet in de gaten had dat ze de bevroering van de huur (ingevoerd in juli 2023) door had moeten geven aan de belastingdienst. Nu heeft ze per abuis een jaar lang teveel huurtoeslag gekregen. En rest een schuld van bijna duizend euro.

Alleenstaanden in toenemende mate kwetsbare groep

Uit de jaarlijkse rapportage van SUN Nederland blijkt een stijging van 7% van het aantal noodhulpaanvragen t.o.v. het jaar ervoor. 64% van de aanvragen gaat naar alleenstaanden (<https://www.sunnederland.nl/actueel/alleenstaanden-grootste-groep-bij-noodhulpaanvragen/>). Het leven is voor hen duurder. Als zij door omstandigheden hun werk en sociale netwerk niet kunnen vasthouden, ligt eenzaamheid en dakloosheid op de loer. Wij vragen extra aandacht voor hen, zodat zij mee kunnen blijven doen in de samenleving.

Zorgen over dreigende verschralling gemeentelijke regelingen

Daarnaast maken we ons grote zorgen over de dreigende verschralling van gemeentelijke regelingen om armoede en schulden tegen te gaan als gevolg van de bezuiniging op het gemeentefonds vanaf 2026.

² Bewoners met een laag inkomen leven gemiddeld 7 jaar korter dan bewoners met een modaal of hoger inkomen, en 15 jaar korter in goede gezondheid (WRR, 2021).

Er is aandacht nodig in de wijken voor bewoners met geldzorgen. Dit voorkomt grote schulden, maakt meedoen makkelijker mogelijk en leidt tot minder zorgmijding. Met de bezuiniging op het gemeentefonds dreigt een grote kaalslag plaats te vinden in de sociale infrastructuur in wijken, dorpen en steden. Met alle gevolgen van dien.

De afgelopen jaren is het vertrouwen van burgers in de overheid, politiek en instanties verder afgenomen. Mensen laten veel extra voorzieningen liggen uit schaamte en angst voor de overheid. Juist daarom is het zo belangrijk om bestaanszekerheid structureel te regelen.

In de bijlage gaan we nader in op concrete maatregelen om bovengenoemde uitgangspunten te realiseren. Wij wensen u veel succes met het uitwerken van het regeerakkoord en nodigen u graag uit voor een werkbezoek, nader gesprek en ontmoeting met ervaringsdeskundigen.

Hartelijke groet,

Jan van Leijenhurst,
voorzitter Landelijke Armoedecoalitie

De kenniscentra Movisie, Nibud en NVVK ondersteunen de Armoedecoalitie inhoudelijk met kennis over wat werkt bij een effectieve aanpak van armoede en schulden.

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

nvvk
financiële hulpverleners